

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. Esperesi székfoglaló beszéd. Szarka Boldizsár. — Tárca. Magyar gályarabok éneke. Ifj. Jeszenszky Károly. — A kibujdosó Rákóczi imája. Thaly Kálmán. — Iskolaügy. Tiszántúli ev. ref. középiskolai tanáregylet közgyűlése. — Közügyek. Halász-majális Balsán. Egy jelenvolt. — Levél a szerkesztőhöz. Szikszay Zoltán. — Irodalom. — Különfélék. — Hirdetések.

Esperesi székfoglaló beszéd,

elmondott Szatmárt, a szatmári ev. ref. egyházmegye rendkívüli közgyűlésén, 1892. június 22-én.

(Vége.)

Igy akarva az egyházért s annak égi rendeltetési céljaiért munkálkodni, nagyon természetesen nem lehetek közömbös és nem is szabad közömbösnek lennem, az egyház veteményes kertjei, a jövő nemzedék fejlődésének tenyésztő melegegyái, a mindkét nemű felsőbb tanintézetek s az egyháznak alapul szolgáló elemi vagy népiskolák iránt sem, melyeknek felső célja fent és alant mindenkitől a legöntudatosabb, a legodaadóbb, a soha nem szünő munkát kívánja.

Nem pedig annyival inkább, mert tudom, hogy e téren mily lázas minden irányban a tevékenység, s meggyőződés, hogy nekünk, kik e téren mindig előljártunk, elmaradnunk nem szabad; hogy ha valahol, itt kell elvégeznünk a reánk néző munkát, — nem kényszerítésből, hanem örömet, mert tapasztalom, hogy a mi református iskoláinkban a magyar állammal közös felügyelet alá jutás által a belső fejlődés épen úgy, mint az állami s községi iskoláknál, nem mindenütt felel meg a haladást mutató külsőnek, még kevésbé azon nagy anyagi erőfeszítésnek, mondhatnám áldozatoknak, melyeket hitfelekezetünk e téren, fent és alant nap-nap után növekedőleg meghozni kész, sőt sokszor kénytelen, s nem zárkozhatunk el a követelés elől, hogy itt az anyagi áldozatokat a szellemi eredménynel összhangba hozni, kiegyenlíteni kötelesség.

Rajta leszek azért, hogy a hova és a meddig hatásköröm terjed, mindenki megtegye a maga kötelességét, mit tőle az emberiség, a haza, a hitfelekezet vár; rajta leszek, hogy ha lehet, a hozott áldozatoknak egyetlen filére se essék hiába, hogy a kívánt emelkedés útján megállapodás ne történjék, hanem a mi közös munkálkodásunk folytán és által biztosítsák a jövő, szakadatlan legyen az emelkedés s látható ama magasztos jelszó megértése: „excelsior — excelsior“.

Az eddig említett munkakörön kívül eső és mégis reám néző ügyek elintézéséhez nagyon is érzékeny szívet a legmelegebb testvéri és emberbaráti érzet mellett meg lehetős emberismeretet, egyszersmind a legmegingathatlanabb személyt nem néző igazságérzetet viszek. Ugy igazgatási, mint peres ügyekben vezetöm a tételes törvény leend. Vezérelvem: az igazság lehető kiderítése és megismerése, s csak azután a törvénynek részrehajlatlan alkalmazása, az igazság irgalmassággal.

Más hitfelekezetű keresztyén társainkkal való úgy magán, mint hivatalos érintkezéseimben, eljárásaimban, a testvéri szeretet nagy törvényének szemmel tartása mellett, mindenben figyelmeznem fogok Idvezítőnk amaz arany-szavaira: „Egy a ti Atyátok mennyben“. Miként nem voltam és vagyok, úgy hitem iránt elfogult nem is leszek soha. Tisztelem a mások hitét, vallásos meggyőződését, de mindenek felett tisztelem saját hitfelekezetemét; s reformált egyházunk törvényes jogait, törvény erejűvé vált szokásait, bárhonnán jövő megtámadás ellen védelmezem.

Óvom, védem, munkálom a békét, de soha nem az igazság árán, és ksz bátorságom a netán e téren elémbe dobott kesztyűt felvenni s védekezni a törvény, az igazság erejével a diadalomig.

Sokat lehetne még mondanom, mélyen tisztelt közönség, de nem fárasztom tovább nagyon igénybe vett becses figyelmöket. Ugy is tudom, — és ezt kérem is, — hogy

éber figyelemmel kísérik működésemet, s annak folyamán felismerhetők, megítélhetők lesznek majd azon irányelvek, melyeknek bővebb kifejtésére most nincs idő.

Nagytiszteletű egyházmegyei közgyűlés!

Azt hiszem, nincs ember, ki ha a közügyek vezetésével bíztat meg, minden ereje összeszedésével arra ne igyekeznék, hogy kötelességét elvégezze, a neki kimutatott munkakört lehetőleg betöltse s az előlegezett bizalmat megérdemelje.

Erre igyekszem parányi erő és tehetséggel, de a legjobb akarattal, a leglankadatlanabb buzgósággal én is.

Tudom, hogy nem egy az akarat a cselekedettel! De tudom azt is, és mint megdönthetetlen igazságot ki is merem mondani, hogy egy egyházmegyét a legnagyobb lángész, a legszélesebb kormányzati bölcsesség, a leggazdagabb tapasztalás, a legerősebb munkakedv, a legszigorúbb erély, a legbuzgóbb jóakarát sem képes egymagában a fejlődés, a haladás útján megtartani, tovább vinni, virágzóvá tenni, ha a cél elérésére közre nem működik minden hivatott tényező, ha mindenki meg nem teszi a magáét, el nem végzi azt, a mi reá vár. Haladás, fejlődés, virágzó élet csak egyöntetű, közös munka gyümölcse lehet.

Hozzátok fordulok azért nagy bizalommal, egyházunk minden rendű hivei! Fogjunk kezét e nagy, e szép munkára! Legyetek nekem segítségemre. — Ugy is a ti akaratotok állít engem e munka élére, melyet csakis azon hitben merek elvállalni, hogy ti engem teljes erővel támogatni fogtok. Egyesüljünk, s közös erővel tegyük még jobb hírűvé, még virágzóbbá azt a szatmári ref. egyházmegyét!

Különösen nagy bizodalommal kérlek téged, egyházmegyénknek széles körben ismert nemes törekvésű gondnoka, e perctől fogva tisztelt elnöktársam!

Légy segítségül nekem az egyházkormányzat terén, hosszú szolgálati időm alatt szerzett ösmereteid s gazdag tapasztalatoddal, s az ifjúság gondtalan éveiben megnyert és azóta folyton-folyvást kitüntető barátságoddal. Utasíts, ha teendőim ma még át nem látható tömkelegébe tévedeznék! Tarts vissza, ha ma még nem egészen ösmert hatásköröm mesgyéjén túl lépnék! Bátoríts, ha a kormányzás nehézségeivel küzdve, meginognék. Segíts, ha a munka terhe alatt roskadnék.

Nt. és tek. tanácsbírói és jegyzői kar!

Tizenhét évig voltam társatok a tanácskozás zöld asztalánál, segítve az egyház hajójának kormányzásában, s ti akaratok úgy, hogy kilépve körötökből, de veletek együtt munkálva, legyek primus inter pares. Ugy-e, szabad lesz nekem, a gyengének mindenkor számítanom azon jóakarátú támogatásra, melyet nálamnál sokkal erősebb elődöm szolgálata idejében az ő oldala mellett kifejtettek?! Ugy-e, bátran hihetem, hogy ti tapasztalástoknak azon gazdag kincsét, melyet szolgálati időtök alatt gyűjtöttetek, megosztjátok én velem is, egyházunk javára?! Mondjátok, miszerint ti reményt nyújtatok nekem ahhoz, hogy az Isten anyaszentegyházának ügyét ezután is azon odaadás és buzgósággal fogjátok szolgálni, mint eddig, hiszen nem lesz az nektek nehéz, miután az e téren való buzgóság már második természetöklé vált.

Egyházmegyénk tiszteletes lelkészei!

Mindkét nemű felsőbb tanintézetünknek nagytudományú tanárai!

Népiskoláinknak érdemes tanítói kara!

Közöttetek nőttem fel, mint gyermek. Veletek örültem, mint ifjú! Társaságtokban küzdve éltem át férfikorom nehezebb éveit. Bizalmatok állított most ide. Kérlek, tekintetek engem ezután is testvéreteknek. Környezetek jövőre is a testvéri szeretet melegével, őszinteségével, bizalmával. Támogassatok közös munkánkban, nem részreahló jóindulat vagy elnézéssel, hanem a kötelességét elvégezni tudó és akaró férfiú céltudatos tevékenységével, használni kész munkásságával, hogy a ti hivatalos buzgóságtok, pontos kötelességteljesítétek tegye édessé nekem a kormányzás gondjait, s legyen az én igám, melylyel szeretetből terheltek meg, ti közöttetek és ti általatok könnyű és gyönyörűség.

És ti minden rangú hívei itt, és otthon e széles kiterjedésű egyházmegyének!

Fogadjatok engem bizalommal, támogassatok minden, az anyaszentegyház javára célzó intézkedéseimben jóakarattal. Minden bajaitokban közeledjétek hozzám, mint szerető gyermek édes atyjához, félelem nélküli reménnyel. Őrizzétek meg a békességet, öltözzétek fel a szelidséget s szerezzétek meg a törvény iránti engedelmség szabad emberhez illő ékes köntösét.

Te pedig sorsunkat bölcsen kormányzó mennyei Atyánk, Istenünk, fordítsd hozzánk szent orczádat! Jövel, óh jövel a te jóra vezérlő Szentlelkeddel és segítő kegyelmeddel! Tanítsd és vezérelj a te szolgálódat, kit kegyelmedre méltóztattál, hogy tudjon és akarjon is bölcsen be- és kijárni, a te néped előtt, melynek vezetésével őt egy időre megbízni jónak láttad. — Segélj meg engemet és gyámolíts, hogy legeltethessem a te anyaszentegyházad tagjait kies folyó vizek mellett, s az örök íge soha nem fogyó hatalmával vezérelhessem azt a tökéletesedés mennybe vezető útján mindaddig, a míg te akarod. Ámen.

Szarka Boldizsár.

Tárcza.

Magyar gályarabok éneke.

(Régi magyar protestáns egyházi ének).

XVII. század.

Térj magadhoz drága Sion,
Van még néked Istened!
Ki atyádként felkaroljon,
S szívét ossza meg veled!
Azt bünteti, kit szeret,
Máskép ő nem is tehet!
Sion ezt hát gondoljad meg
S szabj határt bús gyötrelmednek!

Hullámok ha rémítenek
Mérhetetlen víz felett,
S a habok közt szíved remeg,
Hogy sírod is ott leled;
Ha aludni látod őt,
Ki reményed és erőd;

Sion! soha se feledd el,
Ő megívhat tengerekkel stb.

(Ifj. Jeszenszky Károly. „Régi hangok“).

A kibujdosó Rákóczi imája.

(1711.)

1. Győzhetetlen én kőszálom,
Védelmzőm és kővárom,
A keresztfán drága áron —
Oltalmadat tőled várom.
7. Im elmégyek országomból,
Drága kedves jó hazámból;
Eddigvaló hajlékomból,
Költözöm kell jószágomból.
8. Mutass Jézus kies földet,
Lakásomra adj jó helyet;
Ez életben csendességet,
Jövendőben idvességet.

(Thaly Kálmán. Ad. II. köt. 321. l.)

Iskolaügy.

Tiszántúli ev. ref. középiskolai tanáregylet közgyűlése.

Folyó hó 3-án és 4-én folyt le a tiszántúli ev. ref. középiskolai tanáregyesület 12-ik rendes közgyűlése, mely tanári körökben kiváló érdeklődést költött főként az által, hogy az országos ev. ref. tanáregyesület alakításának kérdése is fölvetett a tárgyalandó ügyek közzé. Ennek tulajdonítható, hogy a testvér egyházkerületekből is több tanintézet képviselőt küldött ezen gyűlésre. Jelenvoltak az egyesület tiszteletbeli tagjai közül főtit. Kiss Áron püspök úr és Dr. Farkas Antal egyházker. világi főjegyző, — a testvér egyházkerületek tanintézetei köréből: Bod Károly, Félegyházi Antal és Szakács Mózes székelyudvarhelyi, — Dr. Bartha Béla, Búza János és Radácsi György s.-pataki, — Nagy Ferencz kecskeméti és Lázár István n.-enyedi tanárok. — Jelenvolt a m.-szigeti jogakadémia képviselőjében Krüzsely Bálint jogtanár. — A tiszántúli egyházkerület tanintézetei közül csak a kisujszállási és karczagi gymnasium tanárkara nem volt képviselve. Meleg érdeklődést tanúsítottak a közgyűlés iránt a szatmári egyházmegye lelkészei közül többen, kik Szarka Boldizsár esperes úr vezérlete alatt jelentek meg. A közgyűlés alkalmával tartott felolvasások hallgatására szép számmal jelentek meg a helybeli értelmiség férfi és nőtagjai. A közgyűlés lefolyásáról a következőkben adunk számot.

Julius 3-án d. e. 8 órakor az egyesület állandó bizottsága ülésezett, az ülés végeztével együttesen vonultak az egyesület tagjai a szatmári ev. ref. templomba, hol a szatmári egyház ifjabb lelkésze, Tabajdi Lajos úr végezte a nála megszokott szónoki erővel az ígehirdetést. Az istenitisztelet végződésével, 10 óra után vette kezdetét a közgyűlés a városháza

nagytermében, melyet az egyleti tagok és a megjelent hallgatók teljesen betöltöttek. Géresi Kálmán elnöknek tartalmas megnyitó beszéde után Böszörményi Károly kir. tanácsos polgármester a város és közönsége, Dr. Farkas Antal gymnasiumi igazg. tanács elnöke pedig a szatmári ev. ref. gymnasium nevében üdvözli a közgyűlést. Majd felolvastatott a jegyzői jelentés a központi bizottság utolsó évi működéséről, továbbá a pénztári számadás megvizsgálásáról szóló jelentés. E két jelentés adatai szerint az egyesületnek van jelenleg 7 tiszteletbeli, 18 alapító, 55 pártoló és 115 rendes, összesen 195 tagja, s az 548 frt tagdíjhátralékkal együtt 3737 frt 15 krnyi vagyoni ereje. Évi bevétele volt az együletnek 287 frt 79 kr, kiadása pedig 220 frt 95 kr. Az egyesület tiszteletbeli és alapító tagjának, b. e. Révész Bálint püspök úrnak emlékét közgyűlés a jegyzőkönyvben örökíttetni rendelte. Kulcsár Endre debreczeni gymn. tanár az általa írt tanügyi szemlést, — Dr. Öreg János debreczeni akadémiai tanár: „A nemzeti nevelés“ című értekezését, — végül Bakcsy Gergely szatmári gymnasium tanár a szatmár-németi ev. reform. gymnasium újabbkori történetét felolvastván, kevéssel d. u. 2 óra előtt a közgyűlés véget ért.

Délután 5 órakor a gyám- és nyugdíjintézeti ügyek tárgyalattak. A pénztárnok jelentése szerint ezen intézetnek összes vagyoni ereje jelenleg 28,399 frt 08 kr, mely összeg 2174 frt 40 krral több az előző évinél. Évi bevétel volt 3856 frt 19 kr, kiadás pedig 1681 frt 79 kr, és így maradvány 2174 frt 40 kr. Az intézet jelenleg 2 tanárt 400 frt nyugdíjjal, 3 elhalt tanár családját pedig 600 frt gyámdíjjal segélyez. Évi segélyek összege: 1000 frt. Minthogy az intézet tőkéiből 12,000 frt 4¹/₂, 2027 frt 70 kr pedig 4¹/₂-ot jövedelmező betét gyanánt van elhelyezve, közgyűlés útasította a központi bizottságot, miszerint tegye meg a szükséges lépéseket arra, hogy a nyugdíjintézeti pénztár betétjei tőkesegély címén helyeztessenek el, mely esetben 32 évi törlesztés mellett 5¹/₂-ot jövedelmeznének.

(Folyt. köv.)

Közügyeink.

Halász-majális Balsán.

A balsai egyház előjárói, egyházépítői munkájuk pár év óta elért sikerei felett örvendezvén, örömmünnepet rendeztek, s hogy ezt is jótékonysággal köthessék össze, az orgonaalapra kértek adakozást; az ünnepélyre meghívták szeretett, tisztelt főpásztorukat, püspöküket, főtit. Kiss Áron urat is. A főtit. püspök úr oly kegyes volt, hogy nem vetette meg a törekvő kis egyház kérését, eljött az örvendőkhöz, hogy együtt örülhessen velök. Természetes, hogy még csak képzelni sem lehet a balsai egyház, főleg előjáróinak örömét, kitörő lelkesedését, melyet a püspök úr megjelenése felett éreztek! És én azt az örömet és lelkesedést látva, nyilván mondom, hogy ez a püspöki látogatásnak igazi, helyes módja; de másként ezt M.-Szigettől-Páncsováig terjedő nagyterjedelmű egyházkerületünkben talán valósítani is alig lehet; hanem úgy, hogy most az egyik vidéken levő örvendező vagy szomorkodó s bajokkal küzdő egyház hívja meg főpásztorát magához, máskor meg a másik, s egyszer az egyik vidék ismeri meg, máskor meg a másik szeretett püspökét; egyszer az egyik lelkesül és melegszik fel buzdító, elismerő szavain, máskor meg a másik, a mint tör-

tént Balsán és vidékén. Itt is egy egész vidék népe s értelmisége jött össze, hogy a főtszt. urat lássa és üdvözölje.

De hogy sorján menjek a dolognak, június 25-én d. u. 6 órakor nt. Lukács Ödön esperes vezetése alatt számos kocsi ment a főtszt. püspök úr elé a rakamazi állomáshoz, ki is megérkezvén, Dobozy István úr, szabolesi földbirtokos kocsiján, kíséretével Szabolesra ment, hol a nevezett derék reform. úri család vendége volt. Itt a szabolesi egyház lelkésze Tomori Endre úr üdvözölte a főtszt. urat melegen, lelkesen, mire a főtszt. úr igen szívélyesen válaszolt. Este 9 óra tájon megjelent a püspök úr az u. n. „Halász erdőbeli“ balsai mulatságon, hol kitörő lelkesedéssel fogadtatott, a tiszamenti dalárda lelkes dalokkal üdvözölte, a válogatott halakban bővülködő vacsoránál ékes szólásáról országszerte ismert esperesünk, nt. Lukács Ödön úr üdvözölte, mire a főtszt. püspök úr egy mindnyájunkat felemelő szép beszéddel válaszolt, tüzzel, hatással, elragadóan. Majd a balsai egyház gondnoka, Veress Ferencz, egy egyszerű, de magas értelmiségű ember mondott köszönetet a főtszt. úrnak, hogy örvendező kised egyházukat ez ünnepélyen szereneséltette. Elmondta ez az ember, hogy látják, érzik, tapasztalják ők is, hogy a világ halad és fejlődik, bennök balsaiakban is megvan a vágy, a törekvés, a haladás vágya, azért művelték azt eddig, a mit műveltek; de tudván, hogy az égi Atyát „lantban, hegedűben, czímbalmi zengésben is lehet magasztalni“, most a templomi szép éneklés czéljából orgonát óhajtanak építeni; a lelkészek a kezdeményező, — Veress János, — tudják, megvannak győződve, hogy lelkészek mindenekben javukat akarja, tehát követik is tanácsait; köszöni a főtszt. úrnak, hogy leereszkedett hozzájuk, könyvekbe fülő szavakkal végezte a derék gondnok beszédét és éltette a főtszt. urat s a megjelent vendégeket. Leírhatatlan volt ez őszinte, szépen elmondott beszéd hatása nemcsak a püspök úrra, hanem a közönségre is. Azután Dobozy István köszöntötte szeretett püspökét, mint oly ember, ki itt a szomszédban, Szaboleson presbyter, a kazai egyházban (Borsodmegye) gondnok, a felső-borsodi egyházmegyében világi tanácsbíró. Éjjeli 12 órakor püspök úr nyugalomra tért a balsai díszes paplakon, s midőn mi ifjabbak, kiket — mi tőrés-tagadás — a napfeljötté a tánczó helyen talált, kezdtünk nyugalomra térni s hazafelé révedezni, a főtszt. úr már akkor Bereczelről jött hazafelé kocsin, hova az egyházi előljárási bizonyos építkezési vitás kérdés miatt hívta meg. Miután Bereczelen az ügyeket rendben hagyta s a balsai és szabolesi egyházak szellemi, anyagi állapotát, külső-belső ügymenetét megvizsgálta és Dobozy István úrnál megebedelt, visszaütazott székhelyére, Debreczenbe, hagyván maga után jó emlékezetet, a meglátogatott híveknél személye iránt hálás tiszteletet. Ez az igazi püspöki visita, mely akkor és oda megy, a hol baj van, vagy a hol az örömet és érdeklődést kell fokozni s az Isten nevében főpásztori kenes szavakkal megáldani.

A balsai mulatság pedig, ettől a nagy megtiszteltetéstől eltekintve is, szépen, fényesen sikerült. A papok, tanítók, jegyzőkből alakult dalárda, Szikszai András berezeli segédlelkész vezetése alatt, szépen elmondott hazafias és világi dalokkal mulattatta közbe-közbe a nagy számú, intelligens közönséget. A jövedelem az orgonára, tisztán felül volt 200 forinton. A rendezés körül a helyi lelkész, Veress János mellett érdemeket szereztek Horváth Gyula községi jegyző, id. Veress János főbíró, Veress Ferencz gondnok és az egész e. tanács, s azon egyes egyháztalagok, kik a vendégeket csupa buzgóságból a

vasúttól Balsára és vissza szállították. Ilyen előljáróknak, ilyen buzgósággal másutt is lehet ilyen mulatságot s ünnepet rendezni, nem kell hozzá más, csak akarat, türelem és buzgóság!
Egy jelenvolt.

Levél a szerkesztőhöz.

M.-Sziget, 1892. június 29.

Kedves Szerkesztő barátom!

Sok megpróbáltatást kiállott egyházközségem, elvégre, úgy látszik, boldogabb napokat kezd élni. A legközelebbi pünköst első napján megtarthatta az első istenitiszteletet, díszesen rendbehozott templomában. Nagy öröm volt ez az egyháztalagokra, mert bizony csak a fiaknak és unokáknak jutott a szerencse, hogy az atyák buzgósága által megkezdett mű befejezésén örülhettek. Az 1859-iki nagy tűzvész után, 1862 június 15-én tétetett le az alapkő e templomhoz, mely sok küzdelem után, a 60-as évek végén annyira jutott, hogy istenitiszteleti helyül használhatóvá lett; 1872-ben azonban újra elhamvadt s azóta az összetákolt romok között lelt helyet a hívők serege, az Ur dicsőítésére. A mult évben kezdtünk hozzá a porok megelevenítéséhez, 35 ezer forintnyi költségelőiránzzal. Nem kis aggodalom ült szívünkön annak elgondoláskor, hogy miképen fogja teljesíteni e maroknyi egyházközség a reá várakozó nagy feladatot. Az látszott előttünk, hogy mi erre képtelenek vagyunk s azért zörgettünk a hitrokonoknál és magyar testvéreknél, — kérvén az anyagi támogatást. Kérésünkre 13 ezer forintot meghaladó kegyes adomány lett a válasz, s ez tette lehetővé, hogy a munka folyvást haladt és halad s a templomi rész már teljes, a torony pedig pár hónapi munka után befejezve lesz. Ugy akarta a véletlen, hogy ez első istenitisztelet jubiláris ünnepély is legyen, mert néhány napi különbséggel, 30 év multán fejeztetett be a megkezdett mű. Híveinknek az építés terhében mutatkozó buzgalmát nem kismértékben mutatja azon körülmény, hogy daczára annak, hogy e célra már évek óta adóznak s önkénytes adományok is ezerekre megy, ez alkalommal, adakozás végett az építkezés szükségei hirdettetvén ki, 116 frt lett a perselypénz.

Az édes öröm, mely szívünket, lelkünket áthatotta ez örömnapon, nem vesztett még elevenségéből, a midőn ezután néhány napra tudtukra esett, hogy egyházközségünk főgondnokát, a lyceum felügyelőjét, Szöllőssy Antal urat az egyházi, iskolai s általában a közügyek terén kifejtett áldásdús munkái elismerésül királyi tanácsosi címmel tüntette ki a legmagasabb királyi kegy. Őszinte örömünk lelkes ovációkban nyilvánult e felett, mert hiszen e férfiú az, kinek egyházunk és iskolánk poraiból phoenixként való kiemelkedését köszönheti. Szellemileg és anyagilag buzgó támogatója ő nemes szívéhez erősen oda forrt ez ikertestvérenek, s hogy mennyire szereti ezeket, ekklatáns bizonyítéka ennek az a nyilatkozat, melyet, az egyház nevében üdvözlő beszédemre ez alkalommal válaszul adott: „Kitüntetésem alkalmából számos üdvözlő fogadtam, — mondá válaszában, — de legyenek meggyőződve, egy sem volt kedvesebb és örvendetesebb, mint szeretett egyházamé és iskolámé. Jól mondá szónokuk, hogy ezek hozzá vannak forrva az én szívemhez, s ezek boldogulhatásáért, előrehaladásáért teljes örömmel munkálkodni soha meg nem szünöm“. Mi édes reménnyel is tekintünk az ő vezetése alatt a jövő felé, mert az eddig elért siker, garantirozza nekünk a jövőt, s a mi óhajunk

csak az, hogy egyházunk öröme és büszkeségére tartsa meg őt Isten igen sokáig!!

Becses engedelmeddel még lyceumunk életéből is ide írok egy pár epizódot. Iskolánk teljes befejezése is folyamatban van, a következő év elejére már a teljes rendbehozott épületbe vonulhat be a múzsák serege. Az épület, mely egy állami műépítész terve alapján készül, az újabb kor minden kívánalmainak teljesen megfelelő lesz. Ezen építkezés miatt pár héttel előbb értek véget, az ezen évet befejező vizsgálatok, mint rendesen. Sajnálom, hogy az eredményt, mivel az még teljesen összeállítva nincs, statistice nem tudhatom, s csak az érettségi vizsgálatok eredményéről számolhatok be. Jelentkezett ez évben vizsgálatra 38 növendék. Ebből jelesen érett: 1; jól: 5; érett: 21; két hó múlva javító vizsgálatra útasított 7; egy évre visszavetett 3; végleg elesett 1.

Még csak röviden valamit a múlt évben keletkezett interjúkról. Ide a múlt év kezdetén felvételre 55 növendék, kik közül hanyagság és engedetlenség miatt elutasított 15. Az ezen intézetet vezető igazgatóság átküzdve a kezdet nehézségeit, s levonva ebből a tanulságokat, úgy szándékoszik a jövő évet folytatni, hogy csak 30 növendéket vesz fel és ezt is a 6 alsó osztályból, havi 18 frtért, hogy ezek a kellő tanári felügyelet mellett minden tekintetben megfelelhessenek a reájok várakozó feladatnak.

Templomszentelésünk szept. hóban leend. Ezen te reád is számítunk. Tehát a vizontalálkozásra!

Igaz híved
Szikszay Zoltán,
ev. ref. lelkész.

Irodalom.

Kanyaró Ferencz unitárius története.

(Folytatás.)

7. A tolnai ref. polgári hatóság levele a pécsi unitárius tanáchoz (1588) világot vet a közös elkeseredés okára. Tolna város hatósága találólag írja a pécsihez: „Kegyelmetek a mi veletek való ellenkezésünket ne az mi ember telenségünknek, hanem annak az tudományak tulajdonítsátok, melyet az egész keresztyén világnak bosszúságára várostokban bebocsátottatok“ (150. l.). Ugy akkor, mint ma is, el lehet mondani: az egész keresztyén világ felfogásába ütközött az unitárius hitélet. — Mondják továbbá a tolnai ref. világi tanácsosok: „ha ki pedig ebből a vallásból három istent formál és minket három istenűeknek ítél, ám ő lássa, micsoda lélekkel cselekedik“; — és épen e volt a bántó, zaklató az unitáriusok részéről; mint láttuk fentebb, e hamis fogással keverték a reformátusokat az avatatlan törökök előtt bálványimádók hírébe. Mutatja végre a gúny és szidalom fegyverének használatát a büszke unitáriusok részéről a tolnaiak eme komoly panasza: „Istenünkre és hitünkre az kegyelme tek rendén levő emberektől sokkal nagyobb szidalmakat és káromlásokat hallunk“ (151. l.).

Hogy nem volt valami bátorságos dolog az unitáriusok fészkeben, hol ők voltak az urak, református lelkésznek megjeleni vitázóképen, s így kölcsönös volt a félelem, megtetszik a pécsi unitárius polgárok bátorító szavaiból, miket a Pécsre meghítt Skaricza Máté ref. lelkészhez intéztek (1588): „Értjük ezt is prédikátorunk (Válaszuti György) szavából,

hogy kegyelmednek (Skaricza) volna valami tartása és félelme közöttünk. De ezt mondjuk kegyelmednek, azon tisztetségünkre és emberségünkre, melyre ez előtt is kötöttük magunkat, hogy kegyelmed semmit ne féljen... senkitől bántása nem leszen, sem töröktől, sem magyartól“ (158. l.). Skaricza követelte, hogy a biztosítás pecsétes levélben adassék ki neki.

Másfelől a kálvinisták táborában is oly nagy volt az elfogultság, hogy még csak látni sem akarnának unitáriust, nem hogy beszélni velök, s annyira gyűlölték, hogy kövel is készek lennének agyonverni őket, Válaszuti csodálattal emelte ki Skaricza szelid lelkét, milyenre még nem talált (184. l.).

Miután az öt napig tartott pécsi hitvitának Válaszuti és Skaricza közt (1588. aug. 29...) csak unitárius feljegyzése van közölve Kanyaró úr művében, az pedig egyoldalú leírás, mert a Skaricza beszéde röviden, a Válaszutié bővebben van adva, s oly irányban tartva, hogy Dávid Ferencz tanítványa legyőzze Szegedi Kis István tanítványát s e felett „váratlanul“ diadalmaskodjék: míg másik oldalról is elő nem kerül a vita rajza, tartózkodunk döntő ítéletet mondani, legelőbb az egyoldalú tudósításnak mindenben alá nem írunk, szokva levén már ahhoz, hogy az unitárius források a maguk malmára hajtják a vizet, nyilván van ugyanis, hogy a nagyváradi hitvita (1569) unitárius naplója szinte ily egyoldalúságban szenved, hiányos, mint ezt kimutattam „A M. Prot. Egyh. Tört. Részletei“ című munkámban (Debreczen, 1872. 109—113. ll.).

Milyen lehetett és volt e zaklatott időben a hívők lelkülete az ingadozás közepette, szemlélhető Tolnai Lukács lelkész belvilága változataiból; őt Szegedi reformátor avatja lelkészé, majd az unitáriusokhoz csatlakozik, s 3—4 ízben történt hitváltozás után végre Skaricza hatására végkép visszatért a ref. egyházba. Ily mívelt és tanult lélek megszilárdulása, a pécsi vita után, kissé lejjebb szállítja a Skaricza szemébe vágott „kudarcot“ (164. l.). Mily gúnyos és keserű érzettel festi e megtérést Kanyaró úr, mutatja eme kifejezése: „Tolnaira annyira hatnak e munkák (Skaricza küldte vita-íratok), hogy ismét kész szívvel veszi fel Kálvin igáját“ (198. l.). Hiszen a szentháromság tana nem Kálvin találmánya; hiszen viszont azt is lehetne mondani, hogy Tolnai ellenlábasai meg a Dávid Ferencz igáját hordozták.

8. A törökök kiűzetése után a megmaradt unitáriusok — kiket a kálvinistákkal egyaránt sujtott a jésuita kar — visszatértek a ref. egyház kebelébe, „a Dunamelléki kálvinizmus tekintélyes részét — írja Kanyaró úr — a kebelébe visszatérő unitáriusok erősítették meg“ (211. l.). Talán van ebben valami Nemesis-féle! a reformátusoktól szakadtak el „az eredeti felfogás“-nak hódoló magyarázók nyomán a gyülekezetek: s a nagy politikai fordulat szenvedése alatt ismét visszacsatlakoztak, mint megtért fiak az anyai házba. — Igy nem hallgattatott meg a pécsi unitáriusok mindennapi könyörgése: „Népet neked gyűjthessünk és maradjunk rólmara d é k r a szent nevedet Ur Isten dicsérhessük“ (194. l.). Mert a könyörgésben valótlanság volt „a bálványokkal megegyesedés“ fogalma. A kik Atyát, Fiút, Szentleket, mint egy örök Istent dicsérnek, mint a reformáció hívei, nem lehet, nem szabad azokat bálvány tisztelőinek alaptalanul nevezni, sőt úgy nevezni merő igaztalanság!

9. A magyar király legújabb látogatásakor az erdélyi unitárius püspök tisztelegvén, uralkodónk e búcsúszava: „kí-

vánom, hogy haladjanak" (213. l.) kiváló kedvteléssel van felemlítve a kezünk alatti műben s arany szavakul magasztalva. Ez sokfélekép magyarázható, p. o. mi is kívánhatjuk, hogy a hitben haladjanak azon világosságig, mely az Isten Fiában tündököl, s ismerjék meg őt, és csakis őt, az élet Fejedelmének, egyetlen Megváltónak, s ne igyekezzenek „hallatlan merészgű nézeteket" (189. l.) s pusztá emberi és így változó agyszülemények bolygó fényét keresgetni. Érdekes, véletlenből-e vagy számításból?, hogy éppen a haladást kívánó arany szavak után, azon lapon, áll nyomban Socin Faustus aranyképe, azon legmérsékeltőbb unitárius tudósé, kiről keletkezett a „socinián" nevezet, ki magát Dávidot is vissza akarta tartani „hallatlan merész" újításaitól. De hát Dávid utódainak, a mai erdélyi unitáriusoknak már éppen nem kenyerök a socinianismus, még e nevet sem kedvelik. Kérdjük tehát: hová és meddig haladnak! Socinon tulment Dávid Ferencz, Válaszuti tulment Dávidon (189. l.). Válaszutin tulmentek a mai Parkerek és Frothingham-ek. Nincs megállapodásuk soha, mert az unitárizmus eleitől fogva egy nyugtalan inga, perpetuum mobile!

10. Búsan panasolja el szerző, hogy a darabig „rendületlenül állott" Kolosvár, a „Szamosmenti Athenae" — miként nyitattott fel a kálvinismus előtt újra, a Bocskai korszak elején. Különös panasz! a református Kolosvárra beült Dávid Ferencz, fejedelmi támogatással, a kálvinismust onnan kiszorította, templomát, iskoláját elfoglalta... Fél század mulva visszakövetelte, részben és felét, az örökségéből kifosztott egyház, de azt szinte csak fejedelem segélyével tehetette. Az unitáriusok annyira zsarnokoskodtak uralmok csúcsán ott, hogy megtiltották a református halottak nyilvános szertartásait az utcán, a belvárosban, és országos törvénnyel (1608) kelle kimondani: „A fejedelem vallásán levő papot (reformátust) szabad legyen Kolosvárra behozatni". Közkeletű babona volt az ottani nép közt: „minden 3-ságos pap pokolba jut" (Erdélyi ref. egyh. Névkönyv 1870.). Valljuk be a való igazat és ne szépiítsük: a 16. század nem ismerte még sem a türelem, sem a közönyösség elvét; vérrel és fegyverrel kellett kicsikarni a létjogot minden felekezetnek, s a kölesönös féltékenység miatt az ellenséges felekezetnek nem szívesen adtak létjogot. A dühös lutheránus szászválasztó, Augustus, 12 évig börtönbe vettette Melancton vejét, Peucer Gáspárt, wittenbergi tanárt (1675), a miért a református úrvacsorai tanhoz ragaszkodott. Lehet-e ily korszellem mellett esodálkozni Dávid Ferencz börtönbe vettetésén, vagy Mélius ostromló hevéen Dávidék ellen? A történetíró tartozik minden kort a maga állapotában tüntetni fel s lehetlent nem követelni. Az unitáriusok sem voltak kivételek, ők is alatta álltak a 16. és 17. század hatásának, nem voltak különbek és szentebbek másoknál, sőt éppen úgy gyűlölték a hozzájuk nem tartozó protestánsokat, mint ezek őket; nyelvök és irányok éppen oly erős, kemény volt, mint ellenfeleiké, ha erőben és tulsúlyban voltak. Méliusnak és Geleinek sem volt lehető koruk ellen eselekedni.

Balogh Ferencz,
hittanár.

(Folyt. köv.)

Képek a börtönügy történetéből, Howard Jánosnak, a börtönügy angol apostolának életrajzával. Irta Csiky Lajos debreczeni theologiai tanár. Budapest. Franklin-társulat könyvnyomdája. 1892. Ára 20 kr. A Magyar Jogász egyleti értekezések

VIII. kötet 3. füzetének 74-ik száma alatt jelent meg Cs. L. felolvasása, melyet f. évi ápr. hó 23-án a Magyar Jogász Egylet börtönügyi bizottságának ülésén tartott. Semmiképpen sem tekinthetjük feladatunknak e felolvasást jellemezni, azért csak annyit jelzünk, hogy az az iránt esetleg érdeklődők megrendelhetik azt Pfeipper Ferdinánd könyvkereskedésében (Budapest, IV. Szervita-tér).

Protestáns Szemle. Kenessey Béla, a Magyar Prot. Ir. Társ. titkára szerkesztésében megjelent a Szemle IV. évfolyamának 3-ik füzeté is, melyről mielőbb részletes ismertetést fogunk hozni.

Különfélék.

Előfizetési felhívást hirdetünk lapunk ez évi második félevi folyamára. A lap ára egy évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr. Kérjük főként a hátrálékos lapjاراتókat, hogy tartozásaikat törlesszék le kiadótalálatalunknál, hogy nyomdai kötelezettségünknek mi is eleget tehessünk. Szerkesztőség.

Az elkeresztelési ügy a főrendiházban. A főrendiház f. hó 4-én tartott ülésén tárgyalta, roppant érdeklődés mellett, a vallás- és közoktatásügyi minisztérium költségvetése kapcsán az oly nagy nevezetességre szert tett elkeresztelési ügyet. Elsőnek Vaszary Kolos hercegprimás szólalt föl, ki hosszabb beszédben bizonyította, hogy az 1868. LIII. t. cz. módosítását a protestánsoknak ép úgy kell kívánni, mint a katolikusoknak. A hercegprimás után gr. Csáky Albin, közoktatásügyi miniszter szólalt fel, kijelentvén, hogy a miket ez ügyre vonatkozólag a képviselőházban elmondott, abból nincs mit elvennie, ahhoz nincs mit hozzáadnia. Nem járulhat a hercegprimás által ajánlott megoldási módhoz, mely az említett törvénynek vagy megváltoztatását, vagy más értelmezését kéri, hanem a világi anyakönyvek behozatalában látja az ellentétek kiegyenlítésének biztosítékát. A miniszter után Schlauch Lőrincz, nagyvárad püspök beszélt, erősen róm. katolikus szellemen, kijelentvén, hogy a mit a hercegprimás mondott, ahhoz az egész püspöki kar hozzájárul. Majd Eszterházy Miklós, Széchen Antal, Szapáry István grófok szólaltak föl a primás álláspontja értelmében, míg Szontagh Pál, a főrendek túlnyomó részének „eláll!" zúgó kiáltása közben az eddigiekkel, ellenkező, nevezetesen protestáns szempontból beszélt. Sokkal fontosabb ez ügy, mintsem hogy e rövid referációjával végezhetünk volna azzal. „Alea jacta est!" A kulturharez magvai immár elvannak vetve. A szabadelvűség, élén egy miniszterrel, az ultramontanizmussal áll szemben s nagyon méltán lehetünk kíváncsiak e nehéz ügy további fejleményeire.

Érettségi vizsgálatok. Közöljük a hozánk érkezett, részben hivatalos értesítések alapján egyes főgymnasiumaink múlt június havában lefolyt érettségi vizsgái főbb eredményét. A debreczeni ev. ref. főiskolában főtiszt. Kiss Áron püspök úr s helyette Tóth Sámuel egyházker. főjegyző elnöklete alatt s Szóts Farkas budapesti theologiai tanár, mint kormányképviselő jelenlétében június 24—28. napjain tartották meg a szóbeli érettségi vizsgálatot, melynek eredménye következő: jelesen érett 3 (Barcsa János, Csath Sándor, Soltész Elemér), jól érett 11, érett 25, két hónapra visszavetett 7, egy év múlva való vizsgásméltásra útasított 1, s végre egy tantárgyból javító vizsgálatot tett egy ifjú. E főgymnasiumunkban tehát összesen 48 ifjú jelentkezett szóbeli érettségi vizsgálatra. — A h.-m.-vásárhelyi ev. ref. főgymnasiumban június 20—22. napjain folyt érettségi vizsgálatok, mint a „Hód-Mező-Vásárhely“ június 26-iki számában olvassuk, Szeremlei Sámuel elnöklete alatt, Zsilinszky Mihály esztergomi főispán, mint kormányképviselő jelenlétében tartották. Az eredmény egészben véve elég kedvezőnek mondható. A VIII. osztálynak volt 32 rendes és 2 magán növendéke; ezeken kívül volt 3 olyan tanuló, a kik a múlt iskolai év végén tettek osztályvizsgálatot, de a kik közül egy az érettségi vizsgálatról akkor visszalépett, 2 pedig az érettségi vizsgálat ismétlésére útasított. A VIII. osztály rendes tanulói közül egy elutasítottván, egy pedig osztályisméltásra útasítottván, az érettségi vizsgálatra 35 tanuló jelentkezett. Ezek írásbeli dolgozatainak érdeme volt: magyarból 8 jeles, 12 jó, 15 elégséges; a németből 4 jeles, 10 jó, 15 elégséges, 6 elégtelen; a latinból 2 jeles, 9 jó, 22 elégséges, 2 elégtelen; a görögből 7 jeles, 13 jó, 15 elégséges; a mennyiségtanból 8 jeles, 10 jó, 16 elégséges, 1 elégtelen. Az írásbeli dolgozatok alapján 2 tanuló szóbeli vizsgálatra nem bocsátott, és így szóbeli vizsgálatot állott 33 tanuló. Ezek közül jelesen érett lett 1, jól érett 9, érett 16, két óra visszavetett 1. Az írásbeli dolgozatok és szóbeli feleletek számbavételével az érettségi vizsgálati 7 tantárgyból a 33 tanulót illetőleg megállapított végeredményként 231 érdemjegy; ezek közül jeles 39, jó 80, elégséges 104, elégtelen 8; és így az érettségi vizsgálatok eredménye ezen adatok alapján is jónak mondható. — A máramaros-szigeti főgymnasiumban lefolyt érettségi vizsgálatról a „Máramaros“ jun. 29. számában a következőket olvashatjuk. Folyó hó 26-án végződött be a nagy munka. Ekkor hirdették ki 38 ifjú felett azt az ítéletet, mely eldöntötte: meg vannak-e érve magasabb tudományok hallgatására? Dr. Hegedűs István a kormány részéről és Peterdy Károly esperes a tiszántúli egyházkerület részéről három álló napon át a legnagyobb kitartással és odaadással működtek közre, hogy az eredményt igazságosan s lehető megalégedésre állapítsák meg. Ez úgy is lett; mert még a bukottak is elismerték, hogy a nagyérdemű férfiak igazságosak. Jelesen érett 1, Riszner Ödön. Jól érett 5. Érett 21. Két óra visszaútasított 7. Egy évre visszaútasított 3. Végleg elesett 1. Az eredmény kihirdetése után Peterdy és Hegedűs, majd Szilágyi István igazgató intézett beszédet az ifjakhoz, ezek nevében Riszner válaszolt, s legvégül Szöllősy Antal köszönte meg az elnökség szíves fáradozásait. Estve barátságos vacsora volt Szöllősy felügyelő gondnoknál. — A szatmári ev. ref. főgimnáziumban Kiss Áron püspök, Tóth Sámuel egyházker. főjegyző és Ballagi Aladár miniszteri biztos elnöklete alatt tartott érettségi vizsgálat jun. 30-án végződött be a következő eredménnyel: szóbeli vizsgálatra

állott összesen 17 tanuló, kik közül „jelesen érett“ 1, „jól érett“ 4, „érett“ 9, két hónapra visszavetett 2, egy évre 1 tanuló. — A kecskeméti ev. ref. főgymnasiumban Csikay Imre duna-vecsei ev. ref. lelkész, nyugalomba lépett esperes és Csiky Lajos mint kormányképviselő jelenlétében június 22—25. napjain folytak le a szóbeli érettségi vizsgálatok. Írásbeli érettségi vizsgát tett 39 növendék, kik közül háromnak dolgozata nem találtatván elfogadhatónak, visszavetett. Egy a jelentkezők közül korábban már reál-érettségi vizsgát tett s csak a latin nyelvből jelentkezett érettségi vizsgálatra. Mint érdekes tüneményt említjük föl, hogy a jelentkezők között volt 2 (oláh) leány is, kik miniszteri engedéllyel jelentkeztek érettségi vizsgálatra. Közülök az egyik közte van azon 3 növendéknek, kikről fentebb jeleztük, hogy szóbeli vizsgálatra nem bocsátottak. A 36 jelentkező közül jelesül egy sem érett, jól érett 8, érettnek nyilvánított 25, két hónapra visszavetett 2, egy év múlva ismétlendő vizsgálatra útasított 1 növendék. — A pápai ev. ref. főgymnasiumban, hol Dr. Illosvay Lajos műegy. tanár volt a kormányképviselő, jun. 27—28-án voltak a szóbeli érettségi vizsgálatok. Szóbeli érettségi vizsgálatra jelentkezett 22 tanuló; kik közül jelesen érett 1, Pápay József, jól érett 5, egyszerűen érett 14, egy tantárgyból elégtelen kapott kettő, a kik szept. hónapban javító vizsgálatot tehetnek.

Kisujszállás. Igen szép, valóban fölemelkedett gondolkodásra valló ujdonságot közölhetünk a nagy magyar alföld e városából. A kisujszállási városi képviselőtestület ugyanis jun. 30-án tartott ülésében 100,000 frtnyi nagy összeget szavazott meg főgymnasiummá fejlesztendő középiskolája építési költségeire. Az ilyen tények hallatára tisztelettel emelünk kalapot a nevezett város érdemes képviselőtestülete és egész közönsége előtt, s nem keresünk dicsérő szavakat, hanem büszke érzéssel gondolunk a protestantizmus erejére, mely áldozatkész polgárokat ad a hazának, s az egyház veteményes kertjeért az iskoláért nagy tettekre buzgó tagokat nevel hazai ev. ref. egyházunknak.

Történelmi hangverseny. Kiváló zenei élvezetben részesült f. hó 5-én estve Debreczen város intelligentiája, Káldi Gyula, a budapesti zeneiskola igazgatója és tanára, egy zongora tanárnővel, néhány énekesnővel és a magyar kir. opera két férfi tagjával u. n. történelmi hangversenyt rendezvén itten. Okunk van rá, hogy ez előadásról mi is megemlékezzünk lapunkban. A III szakaszra osztott műsor 24 darabja között fölhangzott a XVII. században szenvedett magyar gályarab protestáns lelkészek megható éneke, a nagy szabadsághős Rákóczi Ferencz imádsága is, mely 2 darabot lapunk tárczarovatában közöljük. A többi darabok is Thököly és Rákóczi Ferencz korából eredtek. Fájón zengett felénk a bujdosók éneke, s harsányan zúgott a szilaj kurucz dal s kétszázados mult nagy emlékeit varázsolta le közénk a Rákóczi Ferencz udvarában, táborában panaszkodott bús tárogató. Valóban elmondhatjuk, hogy reánk ily mély hatást, minőt ez, soha semmiféle hangverseny nem gyakorolt. S ha Káldi Gyula valamely oly helyre viszi el társulatát, a hol vagy a melynek közelében e szerény lap olvasói laknak, kérjük őket, hogy szerezzék meg magoknak ama magas szellemi élvezetet, melyet e hangverseny látogatása nekik is szerezni fog. — Megemlítjük még, hogy másnap, f. hó 6-án, jótékony célra, nev. a „Csokonai-

kör" házalapja javára rendezett Káldi társulatával előadást, mely közönségünk körében épen oly viharos tetszést aratott, mint az előző esti föllépés.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **CSIKY LAJOS.**

HIRDETÉSEK.

Pályázati felhívás!

A boldog emlékezetű Nagy József-féle alapítvány 500 frtos évi ösztöndíja, az alapító levél b) pontja értelmében, lelkészi pályán vagy tanárságban már érdemmel szolgált vagy szolgáló férfiú részére levén minden 5-ik évben odaítélendő, a végből, hogy az illető ezen összeggel, tudományos szempontból teendő külföldi útazására nézve segítsék: fölhívtnak ezen pályázatra jogosultak, hogy ez érdembeli kérvényeiket folyó évi augusztus 18-ik napjáig bezárólag, a tiszántúli ev. ref. egyházkerület püspöki hivatalához adják vagy küldjék be.

Debreczen, 1892. jul. 8.

Tóth Sámuel,

a Nagy József alapítványi bizottság jegyzője.

Pályázat

a kisujszállási ev. ref. hat osztályú gymnáziumban két rendes tanári állásra, melyek közül az egyikkel a történet és latin nyelv; a másikkal a latin és magyar nyelv tanítása leendő egybekötve. A megjelölt tantárgyakon kívül köteles a megválasztott heti 24 óra számig más rokon tantárgyak tanítására is.

Csak ev. ref. vallásúak pályázhatnak. Okleveles tanár előnyben részesül s állandósítása felett az egyháztanács egy évi sikeres működés után fog határozni. Oklevéllel nem bíró tanárjelölt is pályázhat. A megválasztott és állandósított tanár, a tanári nyug- és gyámintézetnek kötelezett tagja.

Évi javadalmazás okleveles tanárnak 800 frt fizetés és 100 frt lakbér. Nem okleveles tanárnak 600 frt fizetés és 100 frt lakbér.

Pályázók oklevéllel, keresztlevéllel, eddigi szolgálatokról szóló bizonyítványokkal, egyetemi indexszel, hadmentességi vagy katonai szolgálatukat és testi épességüket igazoló orvosi bizonyítvánnyal ellátott kérvényüket alólírt igazgató tanács elnökhöz legkésőbb f. év július hó 21-ik napjáig küldjék be.

A megválasztott f. évi szeptember hó 1-ső napján tartozik hivatalát elfoglalni.

Kisujszállás, 1892. július hó 4.

Gulyás Lajos,

ev. ref. lelkész, igazg. tan. elnök.

1—2

Pályázat tanári állomásra.

A mezőtúri ev. ref. gymnasiumban újonnan felállított 8 ik rendes tanári székre pályázat hirdettetik.

Ezen tanszékekkel a német nyelv s irodalom és a történelem tanítása van összekötve, még pedig ez idő szerint hetenként 20—22 órán:

a) a német nyelv s irodalom tanítása a III., IV., V., VI. osztályokban,

b) a történelem tanítása az V., VI. osztályokban.

Javadalma ezen tanszéknek 1000 frt, melyből 100 frt lakbér, az egyház pénztárából évnegyedenként előre fizetve.

Csak ev. ref. vallású egyének pályázhatnak.

Okleveles, vagy az országos középiskolai törvény értelmében jogosított tanár csak egy évi sikeres működés után állandósíttatik, s állandósíttatásától kezdve a tiszántúli ev. ref. középiskolai tanárok gyám- és nyugdíjintézetének jogos és kötelezett tagja.

Okleveles vagy jogosított tanárok hiányában szintén 1000 frt évi javadalmazással alkalmaztatnak helyettes tanárokat oklevelet még nem nyert tanárjelöltek is, alkalmaztatásukra nézve azonban az 1883. évi XXX. t. cz. 30. §-a az irányadó.

Pályázati kérvények teljesen felszerelve f. évi aug. 1-ső napjáig az igazgató tanács elnökéhez beadandók.

Az állomás 1892. évi szept. 1-én elfoglalandó.

Mező-Túron, 1892. június 29.

Lukács Dániel,

az ig. tanács elnöke.

2—2

Pályázat.

A békés-csabai ág. hitv. evang. algymnasiumnál az 1892. szept. 1. elfoglalandó a) magyar és német vagy német helyett latin nyelvi, b) földrajz és történeti rendes tanári állásokra pályázat hirdettetik. Ez állások mindenikével 1000 frt fizetés és 50 frt ötödéves pótlék jár, havi részletekben, előre. Tanárjelölt is jelentkezhet s rendes tanár hiányában helyettes lehet 800 frt évi fizetéssel; ha azonban oklevelét megszerzi s különben is beválik, oklevele bemutatásakor azonnal rendszeresíttetik. A pályázó lehet akár ágostai, akár helvét hitv. evangélikus. A pályázók kellőképp felszerelt folyamodványukat f. é. augusztus 1-ig az algymnasium igazgatójához intézzék.

Békés-Csabán, 1892. jun. 14.

Az algymnasiumi bizottság megbízásából:

Horváth János,

igazgató.

3—3